

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 16-02-2022 r.

Marcin Wiącek

VII.7033.3.2022.AMB

**Pan
Przemysław Czarnek
Minister Edukacji i Nauki**

ePUAP

Szanowny Panie Ministrze,

do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęło pismo Rady Samorządu Studentów Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego dotyczące zakazu prowadzenia zajęć łącznie dla studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych.

Zgodnie z art. 63 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 ze zm.; dalej jako: p.s.w.n.), zajęcia na studiach stacjonarnych są prowadzone odrębnie od zajęć na studiach niestacjonarnych. W konsekwencji uczelnie wyższe zobligowane są do organizacji zajęć osobno dla studentów w zależności od wybranego przez nich trybu studiów. Studenci wskazują, że w praktyce takie rozwiązanie prowadzi do trudnych do zaakceptowania rozwiązań. Przede wszystkim ogranicza możliwość wyboru przedmiotów studentom studiów niestacjonarnych i stacjonarnych, w sytuacji, gdy bez względu na tryb studiowania winni oni osiągnąć te same efekty kształcenia. Ponadto, w przypadku niektórych zajęć o charakterze specjalizacyjnym, z uwagi na ograniczenia kadrowe, uczelnie nie zawsze są w stanie zaoferować studentom dwie grupy zajęciowe, co w konsekwencji prowadzi do konieczności dokonania wyboru, dla jakiego trybu studiów proponowany będzie dany przedmiot. Studenci informują także o sytuacjach, w których mimo wolnych miejsc na zajęciach na studiach stacjonarnych,

prowadzący nie mogą dopuścić do udziału w tych zajęciach zainteresowanych studentów studiów niestacjonarnych. Istniejące rozwiązanie nie tylko ogranicza elastyczne planowanie zajęć przez studentów, ale także, w niektórych przypadkach, prowadzi do wykluczenia możliwości udziału przez nich w zajęciach, w sytuacji ograniczeń logistycznych bądź kadrowych w organizacji zajęć dla większej liczby studentów.

Studenci wskazują też, że obowiązujące obecnie rozwiązanie nie wychodzi naprzeciw ich potrzebom, w szczególności nie uwzględnia realiów, w których studenci bardzo często łączą naukę z pracą – nie tylko, by się utrzymać, ale także by zdobyć cenne doświadczenie zawodowe.

Mając na uwadze powyższe należy zauważyć, że uczelnie wyższe zobowiązane są do zapewnienia studentom takiego samego poziomu dydaktycznego niezależnie od wybranego trybu studiów. Jak wskazuje Trybunał Konstytucyjny, „[z]asada równego traktowania wymaga, aby studenci wyższej szkoły publicznej, bez względu na to, w jakim systemie odbywają studia, mieli zapewnioną możliwość korzystania z określonych uprawnień w zakresie pomocy stypendialnej i socjalnej, a także przede wszystkim z tego samego poziomu nauczania, gwarantowanego poprzez odpowiednią organizację i obsadę kadrową zajęć dydaktycznych”¹. Tymczasem **kwestionowane rozwiązanie w sposób konstytucyjnie nieuzasadniony różnicuje pozycję podmiotów podobnych, jakimi są studenci studiów wyższych² w zależności od wybranego przez nich trybu studiów, w ten sposób, że w sytuacji istnienia możliwości lokalowych i kadrowych pozwalających na udział w zajęciach zarówno studentów studiów stacjonarnych, jak i niestacjonarnych jedna z tych grup jest wykluczana z możliwości uczestniczenia w określonych ćwiczeniach bądź wykładach.**

Uwzględniając przedstawione wyżej konsekwencje praktyczne wykluczenia możliwości prowadzenia zajęć wspólnie dla studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych, rezultatem przyjętego w art. 63 ust. 2 p.s.w.n. rozwiązania jest także

¹ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 8.11.2000 r., sygn. akt SK 18/99, OTK 2000, nr 7, poz. 258.

² Zgodzić się należy ze stanowiskiem wyrażonym w piśmie Rady Samorządu Studentów, zgodnie z którym „[s]tatus ucznia czy studenta stanowi w perspektywie osiągnięcia efektów kształcenia istotną cechę wspólną. Niezależnie bowiem od wyboru systemu nauki, podejmujący ją, uzyskują status ucznia lub studenta, a u podstaw ich obowiązków i praw leżą podobne zasadnicze założenia prawne, znajdujące odzwierciedlenie często w tych samych przepisach. Dyplomy i świadectwa uczniów i studentów mają też formalnie taką samą wartość, a po ukończeniu kształcenia bez względu na tryb kształcenia mogą być im przyznane tożsame uprawnienia zawodowe”.

arbitralne ograniczenie dostępu do kształcenia³. Budzi to poważne wątpliwości konstytucyjne mając na uwadze fakt, że na uczelniach wyższych ciąży obowiązek realizacji zasady powszechności dostępu do wyższego wykształcenia wyrażonej w art. 70 ust. 4 Konstytucji RP. Obowiązek ten realizowany winien być nie tylko poprzez zapewnienie dostępu do nieodpłatnych studiów, ale także poprzez inne rodzaje kształcenia, np. w ramach studiów niestacjonarnych. W konsekwencji przyjąć należy, za Trybunałem Konstytucyjnym, że „[s]tudia odpłatne w państwowych szkołach wyższych są (...) również wyrazem realizacji przez te szkoły obowiązku władzy publicznej zapewnienia dostępu do wykształcenia wyższego” (wyrok TK w sprawie o sygn. akt SK 18/99; podobnie wyrok TK z 5.06.2014 r., o sygn. akt K 35/11, OTK-A 2014, nr 6, poz. 61). Przejawem urzeczywistnienia w możliwie najwyższym stopniu powszechności kształcenia jest nie tylko zapewnienie możliwości pobierania przez uczelnie opłat za niektóre usługi edukacyjne, ale także stworzenie takich ram prawnych, które umożliwią uczelniom efektywną organizację zajęć, tak aby z oferty edukacyjnej uczelni mogło skorzystać jak najszersze grono studentów bez względu na tryb studiów.

Dostrzegając fakt, że rozwiązanie przewidziane w art. 63 ust. 2 p.s.w.n. ogranicza istniejące w przeszłości w niektórych uczelniach praktyki, polegające na pobieraniu od studentów studiów niestacjonarnych opłat i jednocześnie kierowanie tych studentów do grup zajęciowych organizowanych na studiach stacjonarnych, co nie tylko bywało uciążliwe dla studentów, ale budziło wątpliwości z perspektywy finansowania kształcenia, uważam jednak, że argumenty wysuwane przez studentów zasługują na uwzględnienie w celu wypracowania rozwiązania kompromisowego – z jednej strony przeciwdziałającego patologiom, z drugiej jednak strony gwarantującego szerszy i bardziej elastyczny dostęp studentów do zajęć bez względu na wybrany przez nich tryb kształcenia.

³ Takie rozwiązanie nie pozwala także na minimalizację kosztów kształcenia (zob. powołany wyżej wyrok TK w sprawie o sygn. akt SK 18/99, w którym przyjęto, że „[u]czelnie publiczne zostały powołane, wyposażone w majątek, prawo do dotacji, a także w mechanizmy prawne stabilizujące pozycję kadry naukowo-dydaktycznej w celu realizacji prawa do nauki i powszechnej dostępności do wykształcenia. Urzeczywistnieniu tego prawa służą (...) także studia prowadzone w systemie odpłatnym. Kryterium »niezbędności« – jeśli chodzi o koszty studiów – zakłada ponadto, że dla minimalizacji kosztów kształcenia na studiach płatnych uczelnia powinna korzystać w pierwszym rzędzie z majątku własnego oraz własnej kadry naukowo-dydaktycznej”).

Mając na uwadze powyższe, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o *Rzeczniku Praw Obywatelskich* (Dz. U. z 2020 r. poz. 627 ze zm.), zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o zajęcie stanowiska w niniejszej sprawie.

Łączę wyrazy szacunku

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/

Zal. 1 (pismo Rady Samorządu Studentów Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego).